

KUHMON SOTAHISTORIAA -KARTTA

Kuhmossa talvisodan taistelut kestivät koko sodan ajan ja tapahtumat olivat kuin koko talvisota pienoiskoossa: ankaria puolustustaisteluita, sissi-iskuja, rajuja vastahyökkäyksiä ja tuhoisia mottitaisteluita. Oma erikoispiirteensä oli taistelu Puna-armeijan hiihtojoukkoja vastaan. Kuhmossa suomalaiset löivät 54. Vuoristodivisioonan ja tuhosivat Dolinin Hiihtoprikaatin.

Välirauhan aikana Suomen itärajalla rakennettiin Salpalinjaa ja siihen liittyviä kenttälinnoitteita tehtiin myös Kuhmossa. Rakenteiden jäänteitä on nähtävissä talvisodan aikaisten puolustusasemien yhteydessä, mutta myös muilla alueilla.

Jatkosodan alettua suomalaiset joukot ylittivät rajan ja hyökkäsivät kohti Rukajärveä. Varsinaiset taistelut käytiin Neuvostoliiton puolella, mutta Kuhmon alueella tehtiin viisi partisaani-iskua.

KUHMON TALVISOTAKIERROS

1. Kuhmon Talvisotamuseo ja *Vaietut Arktiset Sodat* -digitaalinen näyttely. Väinämöinen 11
2. Kuhmon sankarihautausmaa ja sankariristi. Kainuuntie 64
3. Veteraanimuistomerkki Kuhmo-talon pihalla. Koulukatu 1
4. Vapaussodan valkoisten muistomerkki Kuhmon kirkon pihalla. Kirkkotie 19
5. Kuhmon rajajoukkojen, talvisodan joukkojen ja jatkosodan kaukopartio-osastojen johtamispaikka Jämäksessä. Osasto Marttinan muistomerkki. Kurikkaniementie 1
6. Talvisodan tykistön tuliasemat ja taistelupaikka Särkijärvellä. Nurmestie 512
7. Talvisodan entisöity puolustusasema ja kalustoesittely *Jyrkänkoscalla*, talvisodan muistomerkki. Nurmestie 919
8. Kapteeni Tauben muistokyltti ja taistelupaikka Rastilla, talvisota. Lieksantie 206
9. Klemetin taistelupaikka ja taivalkoskelaisten muistomerkki, talvisota. Saunajärventie 583
10. Läntinen motti ja kaatuneiden neuvostosotilaiden muistomerkki Luelahdessa, talvisota. Kähköläntie 8
11. Esikuntakukkula Luelahdessa, talvisota. Saunajärventie 942
12. Saunajärven entisöity puolustusasema ja kaatuneiden neuvostosotilaiden muistomerkki, talvisota. Saunajärventie 1384
13. Paloahon entisöity motti ja kaatuneiden neuvostosotilaiden muistomerkki, talvisota. Saunajärventie 2281
14. Löytövaaran taisteluiden muistomerkki, talvisota. Saunajärventie 2355
15. Kiipelänkankaan puolustusasema ja muistomerkki, talvisota. Retkeilypolku 3 km, laavu, WC, ruokailupaikka. Saunajärventie 2561
16. Laamasenvaaran 1. taistelun muistomerkki, talvisota. Saunajärventie 3061
17. Rukajärven suunnan taistelujen opastaulu Rajakankaalla, jatkosota. Saunajärventie 3339
18. Dolinin hiihtoprikaatin tuhoamistaistelu Kesselissä, talvisota. Vetkontie 460
19. Kiekinkosken suunnan taisteluiden muistomerkki Tyrävaarassa, talvisota. Hukkajärventie 1106

Karttopohja: Maanmittauslaitos

Kuhmon Talvisotamuseo sijaitsee muutaman kilometrin päässä keskustasta ja on avoinna ympäri vuoden. Museossa esitellään esineiden, valokuvien, pienoismallien ja äänitehosteiden avulla talvisodan aikaisia tapahtumia Kuhmossa. Museossa voi tutustua evakoitavien siviilien sekä suomalaisten ja neuvostoliittolaisten sotilaiden arkeen. Eri huoneissa esitellään eri teemoja kuten evakko, kirkonkylä, rintamahuolto, haavoittuneiden huolto, taistelut ja elämää rauhan solmimisen jälkeen.

Vaietut Arktiset Sodat -digitaalinen näyttely esittelee Talvisotamuseon läheisyydessä toisen maailmansodan tapahtumia arktisella alueella. Näyttely koostuu kosketusnäyttöille kootuista kokonaisuuksista, joita katsoja voi omaan ryhtiinsä tutkia. Lisäksi nähtävillä on lyhytelokuva, joka keskittyy toisen maailmansodan ensimmäisiin hetkiin arktisella alueella.

Kuhmon Talvisotakierroksella alkuperäiset sotien jäljet ovat vielä monin paikoin nähtävissä. Entisöityihin talvisodan puolus-

tusasemiin voi tutustua Jyrkänkoscalla ja Saunajärvellä, lisäksi Puna-armeijan entisöity motti on Paloahossa.

Jyrkänkosen Talvisotatukikohta -ulkomuseossa on entis-tetty panssariesteitä, ampumahautoja ym. puolustusaseman rakenteita mm. konekivääripesäke. Lisäksi nähtävillä runsaasti kalustoa kuten neuvostoliittolainen T-26, panssarivaunu, suomalaisten käyttämä 37 mm Bofors-panssarintorjuntatykki, useita kenttätykkejä ja kranaatinheitimiä.

SA-Kuva

10 km

www.visitkuhmo.fi

SUOMUSSALMEN SOTAHISTORIAA -KARTTA

Visit Suomussalmi
www.visitsuomussalmi.fi

Suomussalmen talvisodan taistelut Neuvostoliittoa vastaan olivat valtakunnallisesti merkittäviä ja ne ovat edelleen kansainvälisesti kuuluisia. Suomussalmella suomalaiset löivät 163. Divisioonan ja tuhosivat 44. Divisioonan.

Välirauhan aikana Suomen itärajalta rakennettiin Salpalinjaa ja siihen liittyviä kenttälinoitteita tehtiin myös Suomussalmella. Rakenteiden jäänteitä on nähtävissä talvisodan aikaisten puolustusasemien yhteydessä, mutta myös muilla alueilla.

Jatkosodan alettua suomalaiset joukot ylittivät rajan ja hyökkäsivät kohti Uhtuaa yhteistoiminnassa saksalaisten kanssa. Varsinaiset taistelut käytiin Neuvostoliiton puolella, mutta Suomussalmella tehtiin sodan aikana kuusi partisaani-iskua.

Suomussalmella on sotahistoriallisia kohteita laajasti ympäri kunnan ja tähän esitteeseen on niistä nostettu vain osa. Tunnetuin kohteista on Raateentie, mittavia taisteluja on käyty myös esimerkiksi Hulkonniemessä ja Hyövyntvaarassa.

Alkuperäiset sotien jäljet ovat vielä monin paikoin nähtävissä. Raateen museotien varrella on mm. Venäläinen muistomerkki, ennallistettu Purasjoen asema, Raateen taistelujen muistomerkki Likoharjussa ja aivan tien itäpäässä sijaitsee Vartiomuseo.

SOTAHISTORIALLISTA KOhteita

- Hyövyntvaaran taisteluiden muistomerkki, talvisota. Luolasuontie 2
- Ympäristötaideteos Hiljainen Kansa** ja Niittykahvila. Viitostie 547
- Kylänmäen taisteluiden muistomerkki, talvisota. Veikkolantie 117
- Hulkonniemen taistelujen muistomerkki, talvisota. Veikkolantie 185.
- Suomussalmen sankarihautausmaa ja sankariristi. Salmentie 1
- Räjähdeiden säilytyskoppi, talvisodassa poltetun Suomussalmen yksi säilynyt rakennus. Salmentie 1
- Ensimmäisen kirkon muistomerkki (palanut talvisodassa) ja vapaussodan muistomerkki. Kirkkotie 35
- Ylimääräisten harjoitusten muistolaatta Wanhan Kalevan Baarin seinässä, talvisota. Kainuuntie 24
- Haukiperän taistelujen muistomerkki, talvisota. Juntusrannantie 27
- Liekkipatsas, Suomussalmen taistelujen päämuistomerkki, talvisota. Kuhmontie 1
- Kuomanjoen taisteluiden muistomerkki (mänttäläisten muistiokivi), talvisota. Kuhmontie 86
- Ukrainalainen muistomerkki, Haukulan taistelut, talvisota. Kuhmontie 105
- Talvisodan monumentti, Raateen Portin talvisota museo**, jatkosotinäyttely, Kanttiini päämaja (kahvila) sekä Vienan vapaussoturien ja pakolaisten muistomerkki. Raateentie 2
- Venäläinen muistomerkki, talvisodassa Suomussalmella kaatuneiden neuvostosotilaiden muistoksi. Raateentie 12
- Raateen tien taisteluiden muistomerkki Likoharjussa, talvisota. Raateentie 83
- Entisöity puolustusasema Purasjoella**, talvisota. Raateentie 97
- Raateen Vartiomuseo, Raateen vartiotorni**, kotirintama-näyttely ja jatkosodan III Armeijakunnan muistomerkki. Raateentie 183

Raateen portti, talvisotamuseo, jatkosotinäyttely ja talvisodan monumentti

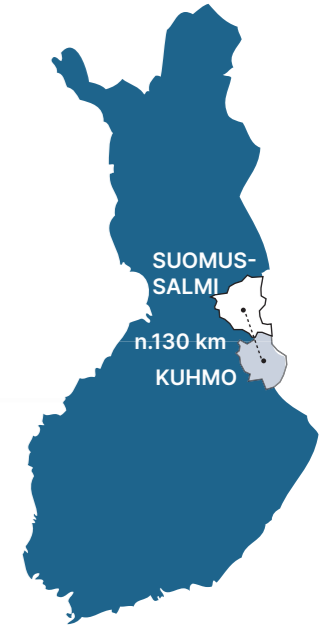
Raateen Portti ympäristöineen on 100 hehtaarin museoalue. **Talvisotamuseon** lisäksi alueella on runsaasti sotamuistomerkkejä, kunnostettuja luontopolkuja ja nuotiopaikkoja. Talvisodan taistelupaikoilla on entisöityjä venäläisten ja suomalaisten sotilaiden majoitteita. Polkujen varresta löytyvät opastetaulut, jotka kertovat alueen tapahtumista. Ulkona olevat tykit, panssarivaunut ja muu sodan aikainen materiaali on talvisodan ajalta.

Museoalue on laaja kokonaisuus historiallisesta Raateentien taistelusta. Se kertoo talvisodan tapahtumista koskettavin tarinoin, siitä mitä Raateessa todella tapahtui talvisotavuosina 1939-40. Museotiloissa on myös jatkosotaa käsittelevä näyttely - suomalaista, venäläistä ja saksalaista materiaalia ja tarinaa. Jatkosodan ajan järkyttävät **partisaani-iskut** itärajalta ja **saksalaisten kenttärata**, jota myös "kuolemanradaksi" kutsuttiin, ovat Suomussalmen alueen sotahistoriaa.

Raateen vartiomuseo, vartiotorni ja kotirintamanäyttely

Raateentien päässä sijaitseva **Vartiomuseo** on entisöity vuoden 1939 asuin. Se kertoo rajavartioaseman elämästä ennen toista maailmansotaa, ja lisäksi siitä miten talvisodan tapahtumat Raateentiellä vaikuttivat aseman arkeen.

Raateen Vartiotornissa pääsee näkemään Raateen maisemia ylhäältä käsin. **Kotirintamanäyttely** sijaitsee samassa pihapiirissä Vartiotornin kanssa. Kotirintamanäyttelyssä on esillä entisajan esineistöä. Näyttelyssä pääsee näkemään, millaista elämä oli sodan aikaan kotirintamalla. Varmista kohteiden aukioloajat.

SA-Kuva

Ritasto